

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	6 frt — kr.
Negyedévre	1 > 50 >
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	8 frt — kr.
Negyedévre	2 frt — kr.
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	10 frt — kr.
Negyedévre	2 > 50 >

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével,

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáczai-utca 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes száma ára 2 kr.

Az agrár-miniszter.

(sl.) A képviselőház tegnapi ülésén nagy beszédet tartott egy miniszter, akinek a beszédét nagyon helyeselte és éljenezte az ellenzék, s nagyon hidegen fogadta a kormánypárt. Ritka jelenség ez nagyon a magyar parlamentben, ahol hozzá vannak szokva, hogy a miniszter mindig csak a saját pártjának álláspontjára támaszkodjék, s védelmére számíton.

Ez a meglepetésszámba menő politikai esemény pedig inkább ügyes sakkhúzás volt, mint a kormány eddigi magatartásának feladása. Az utóbbi időben nagyon is kifárasztott kabinetnek szüksége van egy kis nyugalomra, amelyet nagyon könnyen meg lehet szerezni egy miniszteri expozéval, amely mindent ígér, de amelyből semmi sem fog megvalósulni. Darányi beszéde úgy szólván hosszú sorozata az ígéreteknek, amely azonban nem mond semmit az olyan kérdésekben, amelyekre vonatkozólag határozott kijelentéseket várt tőle a parlament. Ígér a miniszter úr kis kézi könyvecskét a gazdáknak, de nem szól semmit a terménybörzéről, amelynek megrendszabályozása pedig legelső kötelessége volna. Egy olyan beszédet azután nem csoda, ha meglehetősen közömbösen fogadott egy olyan párt, amely már igen hozzá van szokva, hogy a miniszterei így költségvetések tárgyalásakor még sokkal vérmesebb ígéretek szoktak tenni.

Darányi Ignác igen szimpatikus ember volt a magyar agráriusok között, — habár nem tett soha semmit az érdekük-

ben, de a neve ott szerepelt a gazdák vezérférfiainak nevei között. Így nem csoda, ha valósággal örömmel fogadta az ellenzéknek agrárius része az új minisztert, aki kormányra léptekor mindjárt olyan állást foglalt el, mely alkalmas volt arra, hogy továbbra is biztosítsa maga iránt a magyar gazdaközönség simpatiháját. Ez a rokonszenv azonban kétségtelenül nagyon megcsappant a tegnapi exposé után, amely lehetségesen kiábrándította a gazdaközönseget.

A legfontosabb kérdéseket érintetlenül hagyta a miniszter, — még a búzaárak mai képtelenül alacsony voltáról is alig emlékezett meg, s ezen a közgazdaságunkat halálos veszedelemmel fenyegető bajon csak annyiban akár segíteni, hogy öszre össze fog hívni egy hetven tagú nemzetközi kongresszust, amely hivatva lesz a baj forrását felderíteni. A kongresszusoknak rendesen igen diplomatikus gyakorlati értékük van — különösen a nemzetközieseknek, főképp, ha csak úgy sebtében szervezik, mint ahogyan Darányi az ő búza ár — kongresszusát összeállítani szándékozik. S előreláthatólag nem marad majd egyéb hatása a dolognak, mint annak a 35,000 frtnak a hiánya, amelyet a ház a kongresszus céljaira meg fog szavazni. Az »agrár-miniszter« ilyen fontos gazdasági kérdésben egész jogosan vártunk mélyebbreható intézkedéseket.

A magyar gazdák hitelügye szintén olyan nyílt kérdés, amelyet megoldatlanul hagyni az ország gazdasági érdekeinek veszélyeztetése nélkül szintén nem lehet.

Hiába volt minden kérés és reménykedés, — az agrárminiszter ebben a fontos kérdésben is meglegedet, egy semmit mondó ígérettel, hogy majd Bánffyval fognak beterjeszteni egy törvényjavaslatot. Ez pedig a legjobb esetben is még nagyon messze van tőlünk. A szövetkezeti törvény például, amely szintén igen sürgős a kisiparosok és a kisgazdák létérdekeinek megvédelmzésére, — már kész volt 1894-ben, — de még ma is csak ígérgetik, hogy majd be fogják terjeszteni a tisztelt ház elé.

Nyilvánvaló dolog, hogy az egyre jobban eladósodó magyar földbirtok megmentésére irányuló intézkedések között első sorban a földadó leszállítására kellene a miniszternek gondolnia. Rögtön kisebb mérvű lenne a gazdasági viszonyainkra oly szomorú fényt vető kívándorlás, és az a tagadhatatlan nyomor, amelyet kisgazdáink szenvednek, s amely már a közép-osztályt is fenyegeti. Az agrár-szocializmus megszüntetésére vagy korlátozására is hathatósabb volna egy tuczat miniszterelnöki anketnál. Ausztriában Bilinszky megígérte a földadó leszállítását, — Darányi nem tartja érdemesnek a dologgal foglalkozni.

De nagyon hosszúra nyulnék e cikk, ha mindent elősorolnánk, ami hiányzik a miniszter beszédéből, ép oly hosszúra, mint amily rövid volna, ha azokkal a pozitív dolgokkal foglalkoznánk, amelyek beszédében foglaltatnak. Csupán egyetlen kijelentést tett, amelyből mégis némi kis reménységet meríthet a magyar gazdasági osztály, — azt, hogy a miniszter lelkes

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Brand.

Irta: dr. Mephisto.

Ma harmincz esztendeje, hogy Ibsen befejezte »Brand« cz. fantasztikus drámai költeményét, mely egész költészetét új irányba terelte, s amely Boyesen szerint egyszerre a skandináv irodalom hatalmasságai közé emelte őt.

Faust és a Brandnál kevéssel előbb született »Ember tragédiája« mellé méltán állíthatjuk ezt a nagyszabású alkotást. Madách általánosította a problémáját, ellentétben Goethével, s ez a generalizáló erő emeli művét Faust fölé, — Ibsen ellenben ugyanazon utat követte, amelyet Goethe, — csak hogy rövidebb uton, nyersebben és kevesebb fantáziával ért el ugyanazon célhoz. Nem is csoda: Ibsen már a modern világ írója, — míg Goethe a konzervatívizmus jelképezésére is alkalmas környezetben visszavágyódott és visszaképzelte magát Faustnak, a német renaissancekorába.

Csodálom, hogy Hjalmar H. Boyesen, aki Brandes után talán korunknak legnagyobb kommentátora s Ibsennek a brit nép között Európában úgy, mint az új világban legkitünőbb ismertetője s Faustnak oly alapos ismerője volt, — nem ír arról a rokonságról, mely Faust és Brand között az első pillanatra feltűnik. S míg Madáchnál a tragédiát átszenvedett Ádámnak

a költemény befejezéseül vigasztalóan mondja az Ur.

— Ember, küzdj és bizva bizzál!

Ibsennél az ideálért vívott harcok után összeroszkodó Brandnak szintén oda kiáltja egy hang az égből:

— A szeretet Istene irgalmas!

A szegény Brand rettenetes tragédiát élt át, amelyet nem tud megérteni senki, aki valamikor nem rajongott egy eszményért. Meglehetősen foku egyéniség is kell hozzá, hogy az ember a rendkívül fárasztó olvasás után ne mint valami lidércnyomásra, hanem mint egy eredeti, megkapó és a lelket elbűvölő poézis egy zseniális szülőttére emlékezzék vissza. Madách megírta az ember tragédiáját. Ibsen pedig Brandban az egyéniség tragédiáját. S ő is mondja a darab »praktikus« morálját: »Elveszett az az ember, aki egyedül akarja a kívánt célt elérni. S ha el akar veszíteni valakit az Isten, hát akkor — egyéniséggé teszi őt.« S figyelmeztetik is erre Brandot, — de ő feláldozza anyját, gyermekét és feleségét, s végül önmagát a hitének és a meggyőződésének, amelyről azt hiszi, hogy hivatva van a világot átalakítani s az egész emberiséget megnevelni.

A költeménynek történelmi háttere is van. A protestáns Norvégia papjai között a negyvenes években egy igen hatalmas szellemi mozgalom támadt, mely csaknem halálát okozta a norvég protestáns egyháznak. A modern filozófiai eszméktől eltelt norvég papok közül a »fiatalok« valósággal külön pártot csináltak, s hadat üzenve

saját egyházuknak, mindegyik a saját külön normája szerint vissza akart térni az őseredeti kereszténységhez, ehhez a filozófikus valláshoz, amely legalkalmasabb a lélek fölemelésére és nemesítésére. Politikában és bölcsészetben az egyéniség kezdett dominálni, — s az egyéniséget akarták uralomra juttatni a vallásukban is. Az ifjú Dánia egy zseniális írója, Sören Kierkegaard adta meg a jelszót: »nem lehet senkisémm keresztény en masse.« Nem az a fő, hogy a hitközség, az egyház, a város, vagy az állam virágozzék, — hanem hogy az egyes az ő szívében igazán nemes ember legyen, s hogy egy evangéliumi lelki ember többet ér, mint egy egész község, mely szorgalmas hive az egyháznak, — de a vallást a vasárnapi ruhával együtt leveti magáról.

Brand az egyéniség prófétája, s a morál, amit hirdet és követel, oly szigorú, s a maga szigorúságában oly nemes, hogy a belső okok látására képtelen mob az Antikrisztust, magát a sátánt látja benne.

A drámai költemény első felvonása tulajdonképen csak praeludium, a mely három jelenetben bemutatja ezt a háromságot, a melylyel Brandnak meg kell küzdeni: a tompa elméjű gyávaságot, a melyet egy paraszt jelesít meg, aki papot visz a haldokló leányához, de a sűrű ködben nem mer a pappal utnak indulni, — a könnyelműséget, melyet egy tulboldog szerelmes pár: Einar festő és jegyese: Agnes képviselnek, a kik vidáman kergetőznek és tánczolnak a meredek szélére, — s

hive a gazda-osztály szervezkedésének. Harmincz év óta a földművelési miniszterek hosszú sorozata nem tett semmit a magyar föld és annak népe érdekében, s ez a harmincz esztendő elég idő volt annak a meggyőződésnek a fölébresztésére, hogy a magyar gazdaosztály ha segíteni akar a bajain, — magára van utalva. Ha most a miniszter is oda áll a szervezkedő gazdák táborába, úgy majd csak kiviszik, hogy az ő érdekeiket is figyelembe fogja venni a magas kormány, amely mindeddig nem tartotta méltónak az ország földművelésügyét arra, hogy azt az aktiv kormányzasi politika egyik ágának tekintse.

Bánffy és a szerbek.

Tegnap délután tartották meg a miniszterelnöki palotában a konferenciát a szerb egyház autonómiájának ügyében. A konferencián jelen voltak: Bánffy Dezső br., Wlassics Gyula, Khuen-Héderváry, Brankovics szerb patriarcha, Stankovics Dániel br. ny. osztályfőnök, Gyurkovics Vazul a horvát tartománygyűlés elnöke és a magyar országgyűlés és horvát tartománygyűlés szerb tagjai. Mint előadó Dárdai Sándor min. tanácsos szerepelt. A konferencia tárgya az volt, hogy *tanácsos-e egy szerb kongresszus összehívása?* Ugyanis az 1868. IX. t.-cz. szerint a szerb egyház kongresszusát évente kellene megtartani, de az utóbbi időkben a liberális kormányokkal ellentétes álláspontra helyezkedett s így nem tartották meg a kongresszusokat. A felszólalók hangsúlyozták, hogy a szerb egyház ügyeire a kormány oly nagy a befolyása, a mely az autonómiáját illuzoriussá teszi. Gyurkovics György a szerb egyház ügyeinek bajait az autonomia ultra-liberális jellegében látja és azt ajánlja, hogy az autonomia reformjával várni kell, míg a mozgalom a nép kebeléből indul ki. Bánffy br. is szükségesnek tartja, hogy a kongresszust összehívják, de garanciákat kér arra nézve, hogy a kongresszus eredményes lesz. A jelen voltak kijelentették, hogy erre vonatkozólag nem adhatnak garanciákat és így Bánffy kife-

lenti, hogy az ügyet megfontolás tárgyává teszi, de egyelőre határozott választ nem adhat a kongresszus összehívására vonatkozólag.

A kiegyezés.

A N. Fr. Pr. tegnap esti lapja azt jelenti, hogy az osztrák kvóta-deputáció ma tartotta második ülését. Beer dr. előadó felolvasta a magyar kvóta-bizottsághoz átküldendő terjedelmes üzenetet. Ez az osztrák kvótának lényeges leszállítását, illetőleg a magyar kvóta fel-emelését követeli és ezt megokolja. A Beer dr. által formulázott követelés természetesen tekintettel van arra, hogy a fogyasztási adók reformja Ausztriára nézve két milliányi hiányt jelent és hogy a megállapítandó perczentuális viszonyoknak nem szabad arra szoritkozni, hogy ezt a két millió hiányt kompenzálja. A Beer dr. által kidolgozott üzenetet a kvóta-deputáció elfogadta. Az ifjucsek a kvóta paritása mellett, tehát 50: 50 mellett foglaltak állást. Az üzenetet még ma délután magyarra fordítják és holnap Budapestre küldik a magyar kvóta-deputációnak. A két kormánytól függ, mikorra akarja kitűzni az üzenet publikációjának idejét. Az osztrák kvóta-deputáció még husvét előtt várja a magyarok válaszát. — Parlamenti körökben, melyek érintkezésben vannak a kormánnyal, erősen akarják, hogy a kiegyezésről a husvét utáni ülészakban tanácskozzanak. Husvét után először a honossági törvényt, néhány kisebb javaslatot, a választási reformot tárgyalják. Azután a hivatalnoki törvényt, az adóreformot és a kiegyezést tárgyalják. Egyelőre a magyar kormány is úgy akarja, hogy a kiegyezést még ez a képviselőház és pedig a delegációk összeülése előtt tárgyalja. Az osztrák-magyar bank főtanácsa — mint a B. T.-nak Bécsből táviratozzák — mai ülésében a két kormánynak a bankszabadalom megújításáról szóló azonos jegyzékére azt válaszolta, hogy egyelőre nincs abban a helyzetben, hogy a vele közölt feltételek alapján egyezkedésbe bocsátkozzék, de készségesen megkezdí a tárgyalásokat oly célból, hogy valamennyi fél részéről elfogadható megállapodás jöjjön létre.

A bécsi polgármesterválasztás.

A bécsi ujonnan megválasztott községtanács április 8-án tartja első ülését és ekkor történik meg a polgármesterválasztás. *Friebeisz* dr. kerületi főnök ugyanis — mint Bécsből jelentik — ma a tanács ülésén bejelentette, hogy valamennyi ujonnan, vagy ismét megválasztott községtanácsos megírta már neki a megválasztását elfogadó nyilatkozatot és így most már ő *a polgármesterválasztás napjaul április 8-át tűzte ki.*

Hét törvényjavaslat.

Mig nálunk az államhivatalnokok hiába kérvényezik fizetéseiknek jobb alapokon való rendezését és emelését, — addig Ausztriában a kormány átérezve azt az igazságot, hogy jó kormányzás csak jól fizetett hivatalnokokkal lehetséges, igen erélyes rendszabályokat hoz az államhivatalnokok fizetés-rendezése ügyében. Így a reichsrath tegnapi ülésén terjesztették elő az aktiv államhivatalnokok javadalmazásának új szabályozására vonatkozó törvényjavaslatot, mely az eddigi öt éves korpótlékok helyett a magasabb fizetési fokozatokba való előlépését hozza be. Egy második törvényjavaslat az állami szolgák fizetéseinek ideiglenes szabályozásáról szól. Egy harmadik törvényjavaslat a katolikus papok dotációjáról szól és többek közt a kongrua minimumát 500 frtról 600 frtra emeli fel, ami 1,800.000 forint több kiadást okoz. — Egy negyedik törvényjavaslat az egyetemek és a velők egyeurangu főiskolák tanárainak javadalmazását szabályozza, még pedig akként, hogy az összes főiskolákon valamennyi rendes és rendkívüli tanár egyenlő alapfizetést kapjon, amely a hatodik rangosztályba tartozó államhivatalnokok fizetésének felel meg. — Az ötödik ma előterjesztett törvényjavaslat felemeli az összes középiskolai tanárok fizetéseit, a mi 985.367 frt több kiadást okoz. — A hatodik törvényjavaslat, mely az állami iparintézetek tanárainak fizetéseit szabályozza abból az elvből indul ki, hogy az ipariskolák különböző csoportjai egyenes rendszer kereteibe illesztessenek. Több kiadás: 212.000 frt. — A hetedik törvényjavaslat az állami tanítóképző intézetek tanárainak fizetését szabályozza. Az egész reform tizenhá-

az örültséget, a melyet egy kóbor cigány-leány: Gerd ábrázol.

A cselekmény csak a második felvonásban kezdődik. Rendkívül sivár, fagyos képet tár elő a költő egy éhező községet a Fjord partján, hideg szélviharban. Egy paraszt asszony jön a parton ácsorgó néphez a tuloldalról, aki segítséget kér, mert a férje a nyomortól megőrült, s megfojtotta beteg gyermekét, — most pedig öngyilkos akar lenni. A nagy viharban senki sem mer csónakba szállani, hiába minden buzditás. Brand éppen a faluba érkezik, beleugrik a csónakba, s kér valakit, hogy segítsen neki evezni. Nem vállalkozik senki, mert tudja, hogy az életével játszik. Brand ékesszólásától és lelkierejének nagyságától megbüvölve Ágnes, Einar jegyese a csónakba száll, s a veszedelmes viharban áteveznek a tulpartra, s megmentik a nyomorult családot. Erős a bizalom Ágnesben, mert tudja, hogy hármán vannak a csónakban, ő, Brand és — Isten. Brandot nem is hagyja el aztán, a felesége lesz.

Brand találkozik az anyjával, akit nem tud szeretni. Nem is csoda. Az asszonyt hozzákényszerítették Brand atyjához, örökös házsártoskodás volt az életük. Brand négy éves volt, mikor az atyja meghalt, s látta, mikor éjjel belopózkodott a halottas szobába anyja, hogy kiszedje a holt férj vánkosa alól annak pénzét és egyéb értékeit. Az anyagiakat Brand anyja végtelenül becsüli, — s a lelkiekre nem ad semmit.

Brandot a nép, amely hőstettét látta, lelkésznek választotta. Három év múlva, mikor

már boldog családapa volt, az anyja betegágyához hívták, hogy lássa el őt a haldoklók vigaszával mint pap, s bocsásson meg neki mint fiu. Brand csak egy feltétellel alatti megy, ha anyja az egész vagyonát, mindenét az Istennek adja, mert csak így szabadulhat meg bűneitől. Az anya vagyonának negyedét, majd felét, majd kilencz-tizedét ajánlja fel, — de Brand nem megy. Rettenetes harcot viv lelkében a fiu a pappal, ez visszatartja, az pedig vonzza a anyja haláloságyához. De erős benne a hit, hogy az Ur nem mehet a hajlékba, a melyből a bűn még nem távozott, — s nem viszi a vigaszt a haldoklóhoz, csak egy feltétel alatt: ha egészen megtér az Urhoz. Az anyóka azonban csak kilencz-tizedet ajánl, s — meghal a vigasz nélkül. Feltétlen és teljes megtérést kíván, mert az a hite, hogy »az ima és ének az utolsó órában — csak méz a bíró szájának!«

Gyorsan jön a második csapás is. Brand elhatározta és megígérte, hogy nemesíteni fogja a népet, s megtéríti a kereszténység igazi tanaihoz. Kitézte a jelszót: »semmit sem áldoz az, aki az életét nem áldozza fel.« Hívei rajonganak érte, de most már követelik, hogy az életét nekik szentelje. A megkezdett munka jól halad előre, s Brand azt hiszi, hogy célzott fog érne, mikor az orvos jelenti neki, hogy kis fia, Alf, beteg, s csak úgy menthető meg, ha valamely délibb, melegebb vidékre költözik. Brand rögtön indul a gyermekkel, — de mindenki gunyosan vágja az arcába, hogy igaz ugyan, hogy az ilyen gyengeség nemes szívre mutat,

de ime egy világfelforgató reformátor, aki teljes odaadást ígért és teljes odaadást követelt, — most egyszerre megfut a népe elől. Brandban fölébred a kétség, hogy helyes-e az elhatározása, — de hite sokkal erősebb, mint a szíve, — s marad. A gyermek meghal.

Az asszony sokáig bánkodik utánna, s nem talál vigaszt sehol. Kegyelmet kér az Istentől, hogy feledni tudjon, de Brand figyelmezteti, hogy a kegy utja áldozati kövekből van készíttve. Jön egy gyönyörű poétikus jelenet.

Karácson éjjelén egy cigányasszony (Gerd) bekopogtat a paplakba rongyokba burkolt kis gyermekével. Brand azt akarja, hogy Ágnes a kis Alf ruháit adja oda a kis cigányporontynak. Az asszony visszaborzad tőle, de férje akaratának nem tud ellenállani, s oda adja a kis ruhákat. Egy főkötőcskét titokban megtart, — de mikor azt férje meglátja, odaadja ezt is. De megtalálta érte lelke nyugalma, mert odaadott mindent, mindent, a mi kedves volt előtte, s odaadta önként, jókedvvel. Brand hozzászoktatta a gondotathoz, hogy a martíromság a szenvedés, a keresztrefeszítés még nem érdem csak akkor, ha akarjuk, ha önként magunkra vállaljuk valakiért, vagy valamiért a szenvedést.

S ez az önkéntes lemondás, ez a teljes odaadás rendkívüli hatást gyakorolt az asszonyra, — megtisztultnak, igaznak és szabadnak érezte magát, s visszatért szívébe a régi boldogság, az öröm, s — meglátta az Istent. De »meghal az, aki Jehovát látta« — s meghalt az asszony is.

rom és fél millió forintjába kerül az államnak, de csak a tőzsdeadó felemelése és a szeszadó behozatala után fogják életbeléptetni.

A kongrua rendezése.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter e hó 17-én egy rendeletet adott ki, melyben a latin és görög szertartású katolikus lelkészek és segédlelkészek jövedelmeinek összeírását rendeli el a belügy- és pénzügyminiszterrel egyetértőleg, és egyúttal megadja az utasításokat a lelkészi jövedelmek és kiadások bevallásánál követendő eljárásra nézve.

A rendelet tartalmát a következőkben ismertetjük:

Az összeírás megkezdésének ideje 1896. évi június hónap 20-ik napja. Az összeírás minden lelkészségben 60 nap alatt elkészítendő és az illetékes egyházmegyei hatósághoz beküldendő.

Az összeírás, amélyről az egyházmegyei hatóságok azonnal intézkedjenek, minden lelkészségben három példányban lesz kiállítandó. Hogy a kellő időre pontosan elkészülhessen, a lelkészek elkészítik a bevallás tervezetét és beszerzik az igazoló okmányokat; ezeket csak egy példányban kell csatolni. Az okmányok bélyeg- és díjmentesek. Az összeírást a lelkész az esperes felügyelete alatt eszközöli. Mind a három példányt aláírja s az egyház pecsétjével ellátja. Az esperes a példányokat látamozza. A kegyurnak, vagy meghatalmazottjának aláírása is kikérendő.

A lelkészi jövedelmekből a következők esnek összeírás alá:

a) földbirtoknál: annak kataszteri tiszta jövedelme, valamint annak jövedelmezősége a helyben szokásos utolsó öt évi (1891—1895) haszonbér átlagok szerint. Eltérő jövedelmi összegek esetén mindig a magasabb összeg szolgál a megállapítás alapjául. A plébánia épület és a hozzá tartozó melléképületek, továbbá az udvar és a kert, az utóbbi mindazonáltal csak egy és fél katasztrális holdig, nem képezi a jövedelem megállapításának alapját.

b) Bérbe adott épületeknél: a bérjövödelem valóságos mennyiségben, mindazonáltal az adótvények szerint megállapított fentartási költség levonásával. Ez Budapesten 20 százalék, Ó-Budán és oly városokban, mely általános házbéradó alá esnek 25 százalék, minden más helyen 30 százalék.

c) Tőkéknél; a kamat jövedelem.

d) Hasznos hajtó jogok, jogositványok és iparüzletek tiszta jövedelme.

e) Az állandó járadékok és javadalmazások készpénzértékben terményekben vagy munkákban. A két utóbbinál a folyó, esetleg a canonica visitációban vagy más jogérvényes megállapodásokban foglalt megváltási árak szerint számítva. Behajtási költség ezimen a bruttó jövedelemből $\frac{1}{6}$ rész levonandó.

f) A helybeli templomvagyon bevételi maradványából huzott jövedelem, amennyiben ilyen maradványok javadalmazási czélokra fordíthatók.

g) A stólla illetmények a 21. §. értelmében kinyomozandó általános összegben.

h) Az anyakönyvi kivonatokért járó díjak, öt évi általános összeg szerint.

i) Az ezen bevallások ideje előtt határozott összegben megállapított összes misedíjak és az istentiszteleti cselekményekre tett alapítványok jövedelme, ha azok beszámításának az alapító levél semmi határozománya nem áll utjában.

j) A káplán (káplánok) jövedelmei czimén a rendszeres készpénz fizetés összege, a részökre tett mise-alapítványok jövedelme, a notári stola s egyéb állandó jövedelmek az erre szolgáló bevallási iven egyenként felsorolandók. Bevallható kiadások.

a) A lelkészi javadalmakra kirótt állami, törvényhatósági, községi és egyéb valamely törvényen alapuló közteher, visszabályozási költség, az egyházmegyei nyugdíj és egyéb alapok részére fizetendő rendes évi járulék.

b) Az anyakönyvek vezetésével járó irodai költségek fedezetére az ezen czimem élvezett és bevalott jövedelem 10 százaléka.

c) A jövedelmet terhelő valamely kötelezettség czimén készpénzben vagy pénzürtékben teljesített fizetések. Ilyenek; a jövedelemből fizetett lakbér, segédlelkészek ellátása, a lelkész javadalmazásához tartozó ingatlanokra felfuttatott kölcsönök törlesztése és kamatai, lótar-tási általán és fuvarköltség.

d) Ha az előbb jelzett alapítványi misék száma bizonyos szabályszerű és az illetékes egyházmegyei hatóság által meghatározott számot meghalad, ez esetben a más áldozárnak átengedett misedíjak összege.

e) Nagyobb épületfenntartási költségek, melyek a fennálló törvények és rendeletek szerint a javadalmast terhelik, valamint azon rendkívüli költség, mely a szükséglet biztosítása czéljából felmerülhet. A bérépületekre fordított vízvezetési, világítási és más lakhatóság feltételeit biztosító állandó költségek.

Nem képezhetik bevallás tárgyát.

a) A személyes állást (háztartást) illető, földbirtok művelésével járó és a plébániai épületek jókarban tartásának kötelezettségéből származott kiadások, amennyiben az utóbbiak husz forintot meg nem haladnak.

b) Személyes adósságok, ezek kamatai és törlesztési részletei és a kártérítések.

A következőkben a rendelet a jövedelmek és kiadások bevallására szolgáló rovatok füzetek kitöltésére nézve ad részletes utasításokat.

Az összeírás bevégezése után követendő eljárás tekintetében elrendeli a miniszter, hogy az egyházmegyei hatóságok a felszerelt összeírásokat átvizsgálják, s ha hibát találnak, azt kiigazítás végett adják vissza. A kiigazítás 15 nap alatt teljesítendő. A stolidíjak mennyiségét, segédlelkészek számát, misék számát az egyházmegyei hatóságok állapítják meg és az összeírásokat a törvényhatósági felülvizsgáló bizottsághoz teszik át. Ennek elnöke az alispán, vagy polgármester, van három egyházi és három világi tagja. E bizottság az összeírásokat plébániák szerint tárgyalja, s minden tételt megvizsgál. Határozatait szótöbbséggel hozza. A tárgyalásra határnapot tűz ki, s arra az érdekelteket meghívja. A bizottság egyes kérdésekben nyomozást rendelhet el. Tényleges megállapodásait a megfelelő rovatokba bevezeti.

A bizottság határozatai ellen fellebezhetni a központi kongrua bizottsághoz — amelyhez az összeírásokat a miniszter átteszi — de ha a felebbezés alaptalan, a költségeket a felebbező viseli. A vitássá vált kérdések felett véglegesen a miniszter dönt, ezért a központi bizottság határozata ellen hozzá 15 nap alatt lehet felebbezni.

Ha a felülvizsgálat során vagy később az derülne ki, hogy a lelkész vagy segédlelkész valamely jövedelmet elhallgatott, vagy nem létező kiadást vallott be, míg azon a plébánián van, kongrua kiigazításra nem számolhat még azon esetben sem, ha olyan jövedelmet hallgatna el, amelyre ezen rendeletben határozott utasítás nem adatott.

A kongrua kiigazítás igényének elvesztését a központi kongrua bizottság mondja ki és határozatáról az érdekeltet, illetékes egyházmegyei hatósága útján, írásban értesíti.

Az összeírás után beálló jövedelmi változásokat köteles a lelkész hatvan nap alatt az egyházmegyei hatóságnál bejelenteni. Ennek elmulasztása a kongrua kiegészítési igény elvesztését vonja maga után.

Brandra óriási hatással van ez a csapás. Sokan azt hiszik, hogy meghibbant elméje is, — sokan pedig majdnem szentnek tartják a maga néma fájalmában. Anyjának a hagyatékán a roskadozó kis falusi templom helyébe nagyszerű domot épített. A fölszentelés ünnepén Brand exaltált lelkére oly nagy hatással van a préposttal és a kerületi elöljáróval az ideálról, életcélokról, a népről s a vallásról folytatott beszélgetés, hogy mikor összegyűlt a nép: a templom elé áll, lánglelkű szónoklatot tart a képmutató prépost, a »humánus« kerületi elöljáró ellen, az új templom kulcsait a vízbe dobja, s felszólítja a népet, hogy ezt a bűn miázmaítól telített völgyet elhagyva menjenek vele új hazát alapítani fel a hegyek közé.

A nép egy szívvél-lélekkel követi. Harmadnap, mikorra az új hazát keresők megéheztek és kifáradtak, utóleri őket a prépost és a kerületi elöljáró. A nép már lázong, s kérdik a vezetőtől, hogy meddig tart még az út, miről kell még lemondaniok, s mi lesz a jutalom. S Brand megfelel: addig, a míg az élet véget nem ér, a míg meg nem szabadultak a gonosztól, amíg akarnak és a k a r n a k erősen. S az áldozat? Mind az a bálvány, mely az örök Istent helyettesíti előttük, a fényes, az arany rabszolgánczok, s a tétlenség puha ágya. S mi lesz a jutalom? Az akarat egysége, a hit fellendülése, a lelkek tisztasága, s az a benső öröm, amelyet csak az érez, aki mindent fölledozott, s akinek jutalmul tövis koronát fontak a homloka köré.

A nép azonban éhes és fáradt, ilyenkor nem ér előtte az ige semmit. Mikor pedig Brand ilyen ígéretekkel áll eléjük. Szivesebben, hallgatnak a prépostra és a kerületi elöljáróra akik visszacsalogatják őket hazudozásaiikkal. A nép visszafordul, — de előbb nagyon természetesen megkövezi Brandot.

A magárahagyott világjavító a tengerpartra menekül sebzett tagokkal, futva és éhezve. Egy sziklára dőlve víziója támad, megjelenik előtte a felesége, aki ibseni változatokban elmondja neki a vanitatum vanitas régi igazságait. Brand elhibázta az életét, mikor ezt választotta jel-szónak: »Mindent vagy semmit.« Ezért vesszítette el anyját, gyermekét és feleségét. S nyomorultul végződik az élete, mert nem tudott megalkudni a körülményekkel, s mert feltétlenül erősen bizott a meggyőződésében, s mindenkör ezek szerint cselekedett. Brand azonban változatlan marad még akkor is, és ha újra kezdetné még egyszer az életet, — ugyanigy élne mindenben, ha tudná, hogy teljesen reménytelen a küzdelme, még akkor is.

A látomány eltűnik, s megjelenik Gerd, az örült cigányféleány, aki látva Brand sebeit, üdvözli őt mint megváltót, s kezébe nyom egy puskát, hogy löjjön az üldözői után. Brand delirizál s eszébe jut, hogy talán az apának a hibáért, talán öröklött vétkekért kell elvesznie? Gerd elsüti a puskát, s a nagy légrázkó-dástól fönt a hegy tetején megindul a lavina. Brand iehajol a földre, s kétségbeesve kiált fel: Hát nem volt elég a megváltásra az erős férfui akarat? A lavina betöltve az egész völ-

gyet eltemeti őt, s menydörgés-szerű robaján keresztül hangzik az égi szó:

— A szeretet Istene irgalmas!

Ime Brand tragédiája. Egy ember, aki nem e világra való volt: az ideál megtörhetetlen lovagja. Erősen harcolt, minden ellen, ami fél, gyűlölt mindent, ami félig jó, félig rossz, félig kicsiny, félig nagy. Ez a f é l s é g, ez a tökéletlenség az oka szerinte minden bajnak, s azért minden törekvésének ez a kiinduló pontja: mindent vagy semmit. Nem számított az emberi gyarlóságra, amely képtelen a lemondásra vagy áldozatra. Ha nemessé teszi a népet, akkor czélt ért, mert a nemes nép élet-erőt merít a szükségből és a nyomorból is, — csakhogy arra nem gondolt, hogy a nép sokkal inkább önző, hogysen csak a legcsekélyebb lemondásra is képes lenne. Rút földi féreg az ember, s ritka közöttük, aki akarva cselekszik valamit a saját érdekei ellen, ha a legszentebb czél kívánja is. Pedig Brand az hitte, hogy mind ilyen lemondóak, hogy mind készek lesznek őt követni azon a tövises úton, amely a hit nyugalmához és erejéhez vezet.

Igen nagy volt a czél, amelynek elérésére törekedett. A bábeli torony építése óta sokan megkísérelték már az ég felé törni, — de mind ugyanazon sorsa jutottak: belebuktak a vállalkozásukba, mielőtt valami eredményt értek volna el. S kezdetől fogva minden világjavító azzal végezte a reformmunkáját, amivel Brand, — a nép megkövezte. Érdekes alakok ezek a reformerek, olyan benyomást tesznek az emberre, mintha egy robogó vonat kocsijának ne-

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Márczius 28.

Ülés kezdete d. e. 10 órakor.

Elnök: Szilágyi Dezső.

Jegyzők: Molnár Antal, Esterházy Kálmán gróf, Balogh Géza.

A kormány részéről jelen vannak: Bánffy Dezső br., Darányi Ignác, Lukács László, Daniél Ernő, Josipovich Imre.

Hitelesítették a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Elnök: Bemutatja a beérkezett irományokat, melyek tárgyalás és jelentéstétel végett kiadatnak az illető bizottságoknak.

Következik a napirend:

a földmivelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása.

Elsőnek szól:

Sporzon Ernő: A földmivelésügyi miniszter a községi erdőket is állami kezelésbe akarja venni, mert így meg lesz akadályozva az erdőknek kipusztítása és a községi erdőkben is szakszerű lesz a kezelés.

Szól ezután az állategészségügyről, s különösen kívánatosnak tartja, hogy az állategészségügyi szolgálat egészen állami kezelésbe vételessék. Helyesli, hogy a miniszter a budapesti egyetemen gazdasági tanszéket akar fölállítani, de még inkább helyesli azt, hogy a tanítóképezdekben a gazdasági dolgokat kötelező tananyaggyá akarják tenni.

A gyümölcstermelésről, mint gazdasági mellékágról szólva, fontosnak tartja falkolák létesítését. Azután a határozatról szól, s azt mondja, hogy van jó határozati törvényünk, de az nem hajtatik végre. Kéri a minisztert, hogy a halak védelmére sürgős intézkedéseket tegyen. Azután a birtokterületekről szól s felette helytelennek tartja, hogy a kis parasztbirtokok ad minimum fölpróvizhatók; egy hold földön pl. nem lehet gazdálkodni, s így a gazdából szintén napszámos lesz. Minden a civilizált és kevésbé civilizált országokban meg van a földbirtok kötvé, meg vannak állapítva a minimumok, melyeken gazdálkodni lehet. Figyelmébe ajánlja ezeket a miniszternek. A költségvetést elfogadja.

Bujanovich Sándor: A miniszter tegnapi beszédét hiányosnak, hézagosnak tartja, mely őt ki nem elégíti. A mi földmivelési minisztereink mind megegyeznek abban, hogy nem folytatnak magyar gazdasági politikát, s szomorú jelenség, hogy mikor az ellenzék részéről erre felszólították a minisztereket, mindig a földmivelésügyi miniszter volt az, aki az ellenzékkel tülzással

vádolta. Kéri a minisztert, hasson oda, hogy a gazdák körében az önbizalom, a saját tevékenység iránti bizalom fokoztassék. Szól az Amerikába való kivándorlásról, ami aggasztó mérveket ölt már, mert most már a férfiak nem egyedül mennek ki, hanem családjaikat is magukkal viszik, mert az itthoni gazdasági viszonyok miatt nem képesek megélni. A költségvetést nem fogadja el.

Kulmann János: Sporzonnal szemben a birtok szabad forgalmát védelmezi. A tömeges kivándorlások meggátlását ő is szükségesnek tartja, s azt a földmivelő osztály megélhetésének előmozdításával, a törvények igazságos végrehajtásával gondolja keresztül vihetőnek. Az urbéri rendezés alkalmával a legelő részt igen szűken hasították ki, s az állattenyésztés nem bír lábra állani. Különösen áll ez a Tatra vidékére nézve, ahol az erdőségeket a fürdőtelepek fejlődése még irtotta is. Az állam azután segíteni akarván a bajon, állami kezelésbe vette át az erdőségeket, pedig a földes urak tartották meg a törvényt. Ajánlja az anomáliákat a miniszter figyelmébe. A költségvetést elfogadja.

Makkfalvy Géza: Magyarországon már csaknem közmondás számba megy, hogy a kinek az Isten földmivelési tárcaát ad, annak jó akaratot is ad hozzá. Ez hiányosan bebizonyult a miniszter tegnapi beszédében is, amelyet ő azonban, dacára a sok jóakaratra, hiányosnak tart, mert számos olyan dologra nem terjedt ki, melyek pedig közgazdasági szempontból igen fontos: kívánatosnak tartja, hogy a miniszter ne maradjon a jóakarattal, hanem lépjen a tettek terére. Nincs bizalommal a miniszter gazdasági politikája iránt, miért is a költségvetést nem fogadja el.

Elnök: Az ülést 5 perczre felfüggeszti.

Szalay Imre beszéde után két órakor elnök az ülést berekesztette.

TÁJÉKOZTATO.

- M á r c z i u s 29. A biharmegyei népnevelési egyesület közgyűlése d. e. 11 órakor.
- > 29. Mútrágyagyár részvénytársaság közgyűlése d. e. 9 órakor.
- > 29. A biharmegyei nemzeti kaszinó egyesület évi közgyűlése d. u. 4 órakor.
- A p r i l i s 1. A nagyváradai szepitési egylet választmányának ülése d. u. 5 órakor.
- > 9. Roboz-Vledényi sajtótárgyalás.
- > 12. A belényes-vidéki takarékszövetkezet közgyűlése d. e. fél 11 órakor.
- > 12. Gózmozdonyu közuti vaspálya részvénytársaság közgyűlése d. e. 11-kor.
- > 12. A rabsegélyző egylet évi közgyűlése d. e. 11 órakor.
- > 22-25. Fősorozás a tűzoltó őrnyán.

UJDONSÁGOK.

* **A millenniumi emlékek.** Az ország hét különböző pontján az ezredéves ünnep alkalmából emelendő emlékek közül kettőnek, a dévényinek és a zimonyinak még október vége előtt való teljes elkészítése biztosítva van s valószínűleg elkészül addig a munkácsi emlék is. Az emlékművek közül legszebb lesz s leg-többe is kerül a pannonhalmi és pusztaszeri, a melyeknek csakis alapkő-letétele történhetik meg a millenniumi ünnepségek folyamában. Minthogy az egyik emléket, a zimonyit nem szoros értelemben vett magyar területen állítják föl, a létesítése tárgyalásokat tett szükségessé a horvát binnal és Zimony városával. E tárgyalások során a nevezettek nemcsak a legnagyobb jóakarattal fogadták az emlékmű fölállítását, de Zimony városa még áldozatot is hozott e célra.

* **A kereskedelmi és iparkamara teljes ülése.** A nagyváradai kereskedelmi és iparkamara ma, szombaton délután 3 órakor teljes ülést tart. A tárgysorozatszerint több kiváló fontosságú ügy kerül szőnyegre s így a kamarai tagok tömegesen vesznek részt a tanácskozásokban. A tárgysorozat a következő:

1. Elnöki jelentés.
2. Titkári jelentés az ügyforgalomról és a f. évi márczius hó 14-én tartott titkári értekezletről.
3. U. a. jelentése a háziipari kiállításról.
4. A számvizsgáló-bizottság jelentése a múlt évi zárszámadásról.
5. A pénztár átadására vonatkozó jegyzőkönyv.

6. A kereskedelemügyi m. kir. miniszter urnak 64680/1895. sz. körrendelete a hazai eredetű gazdasági gépek pártolása iránt.

7. U. a. miniszter urnak 11636—VI. sz. leirata, egy kereskedelmi akadémiát végzett tanuló utazási ösztöndíja tárgyában.

8. A budapesti férfi- és nőruhakészítő ipartestület körleve a kisiparu hitelügy tárgyában.

9. A nagyváradai ipartestületet kérése, a n.-váradai iparosoknak Biharmegye vásártartó községeiben fenyegetett érdekei megvédése iránt.

10. Szerényi József iparoktatási miniszteri biztos körlevele egy, hazai iparoktatás érdekeit szolgáló szaklap támogatása iránt.

11. A miskolci i. kamara átirata, az Osztrák-Magyar bank illeték ügyében.

12. U. a. átirata a m. kir. államvasutak, személydíjszabásának reformja alkalmából.

13. U. a. átirata a vidéki városokban építendő házak adókedvezményezése iránt.

14. A Dréher Antal-féle serfözde kérelme a sör megadóztatása tárgyában.

15. A helybeli felső kereskedelmi iskola megkeresése az iskola felügyelő-bizottságába két tag kiküldése iránt.

16. Dr. Moskovits József beadványa a m. kir. államvasutakon a személyreszóló bérletjegyek behozatala tárgyában.

17. A kamarához érkezett különféle kérelmek és felhívások.

18. Meghívók szétküldése után napirendre tűzött ügyek.

* **Uj vonatok.** A magyar államvasutak igazgatósága tekintettel a kiállításra utazó közönségre új vonatok közlekedését lépteti életbe. A vonatok alként fognak közlekedni, hogy a kiállítás látogatói lehetőleg az esti mulatságokat is megtekinthessék. Így Budapest és Nagyvárad között is egy új személyvonat fog közlekedni.

* **Érdekes régiségek az ezredéves kiállításán.** A millennium alkalmából rendezendő országos kiállításra már megkezdtek a kiállítási tárgyak felküldését. Így a kir. kath. jogakadémia igazgatósága az intézetre vonatkozó statisztikai adatokat, történeti ismertetést már rendeltetési helyére juttatta. A történeti csoport rendezőségének felkérése folytán dr. Schleich Lőrincz bibornok püspök ur több becses régiséggel gazdagította a történeti csoport kiállítását. Felküldte a törökök kiűzése utáni első nagyváradai püspöknek: s az akadémia egyik alapítójának Benkovits Ágostonnak életnagyságu olajfestésű mellképét; továbbá gróf Csáky Miklós nagyváradai püspök, később hercegprimás arczképét. E két történelmi becsü arczképen kívül felküldte a bibornok egy szent püspök freskó arczképét, melyet Bunyitay Vincze kanonok 1892-ben talált a várban rendezett ásatások alkalmával, és azt a XVI. századból való szép vörösmárványból faragott hatalmas keresztelő kutat, melyet a Szilágyságból hozott s b. e. Ipolyi Arnold püspöknek ajándékozott Bölöny Sándor birtokos. — A nagyváradai l. sz. papnövelde kiállítja a szeminariumra vonatkozó statisztikai adatokat és a papnövelde történetét egy írott kötetben, és egy hatalmas gyűjteményben a papnövelde eddigi és jelenlegi előjáróinak és tanárainak eredeti és fordított műveit.

* **Nagyvárad középületei.** A városi mérnöki hivatal már elkészült a kiállításra szánt középületek rajzaival. Mintegy 40 rajzlap és több fénykép van elszállításra készen összecsomagolva. Egy négyszög méter nagyságu fénykép a Ferencz József laktanyáról pompás arany keretbe van foglalva. Azonkívül le van fényképezve a közbághid. Meglepo szépek a rajzok, melyeket Fiedler Károly könyvnyomász, a mérnöki hivatal egyik ügyes rajzolója vetett papírra. Különösen szépek a Czion és az Orthodox izr. templom rajzai. Az előbbinek belső látképe a legfinomabb rézmetszetekkel vetekezik. A rajzokat a napokban már utnak indítják.

* **Hirtelen halál.** Zách János hidvám- és vásár-vámbérlőt és családját súlyos csapás érte.

ki támaszkodva azt hinnék, hogy a vonat azért halad előre, mert ők tolják.

De tagadhatatlan, hogy az ideál e lovagjai a legnemesebb emberek, s olyan nagy lelkek, aminők sokan csak az apostolok korában lehettek. A Brandok a lelki és az emberi tökéletességnek igen magas fokára emelkedhetnek, — de elvesznek, ha nem elégednek meg azzal a kultúrával, amelyet a saját lelkükön végeznek, hanem nemességüket a népre is rá akarják erőszakkal.

Csak azok az eszmék terjedhetnek, amelyek befogadására a világ lelke megérett, s csak azokat az igazságokat fogadja el mindenki, amelyeknek igazságát már nem kell bizonygatni. Az eszmék terjesztésének pedig nem a nép vagy mindenek az eszközei, hanem egyesek akiknek a lelkében fölébredt a visszhang. Csak az a nemesbbülés igaz és maradandó, amely egyszer megindítva magától halad előre a lélekben. A morál különböző finomságaival pedig nem lehet a népet beoltani, mint valami székrummal, a tökéletesbbülésnek is önként kell történnie.

Aki odaáll a nép elé, és kijelenti, hogy őt most javítani akarja a nép gorombaságáért megharagszik, s antipathiával fogadja el szavait. Ha a világjavítók, a Brandok nem gigaszi léptekkel haladnának, hanem csak arra törekednének, hogy a nép önmagától meggyőződjék tanaiknak az igazságáról — valószínű, hogy sokkal hamarabb czélt érnének, s ha mégis buknának, bizonyos, hogy nem lenne olyan tragikus a bukásuk.

Neje szül. Sinkó Terézia tegnap éjjel hirtelen meghalt. Előtte való nap főfájásról panaszkodott, de mint már többször, most is azt gondolta, csak muló baj a betegsége. Este együtt vacsorált családjával s 9 óra előtt nyugodni tért. Reggel a család rémületére halva találták ágyában. A kapitányi hivatal részéről dr. Baróthy Ákos tb. főorvos megtartotta a vizsgálatot s szívszélhűdést konstataált. A temetés ma, szombaton délután lesz a Nagy-Sándor-utcai gyászszáztól.

* **Méhészeti előadások a megyében.** Bihar-megye területén a jövő hónapban méhészeti előadásokat tartanak. Április 25-én Okány községben, április 26-án pedig Sarkad községben lesznek előadások. Az illető méhészeti vándortanárné kéri az alispán támogatását az előadások megtartására.

* **Kamarai titkárok értekezlete.** Megemlékeztünk a »Közgazdasági Napló« azon cikkeiről, melyben az ország kereskedelmi és iparkamaráinak tulnyomó részét azzal vádolta, hogy jogtalanul szedték be kamarai illetékeket. Az azóta már megczáfolt támadással szemben, ugylátszik a kamarák állást akarnak foglalni, amennyiben a budapesti kereskedelmi és iparkamara ma, szombaton délutánra Budapestre közös tanácskozássra hívta össze az összes kamarai titkárait.

* **Népmagyarosítás a millennium alkalmából.** Goldstein Márton czéczkei lakos, okleveles gépészmérnök kérvényt adott be a vármegyéhez, a miniszteriumhoz való felküldés végett, melyben vezetéknevének »Gálfalvi«-ra változtathatóságát kéri. A kérvényben azt hozza fel indokul, hogy nevét a millennium alkalmából óhajtja megmagyarosítani. — Cziczenheim Aladár élesdi lakosnak megengedte a belügyminiszter, hogy vezetéknevét »Hegyi«-re változtassa.

* **A vaskohi vasut folytatása.** A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara titkára: dr. Sarkadi Lajos többedmagával előmunkálati engedélyért folyamodott a kereskedelmi miniszterhez egy helyérdekű vasutra. A miniszter esetleg keskenyvágyányu vasut vonalra egy évre megadta az előmunkálati engedélyt. A vasutvonal egyik része folytatását képezné a nagyváradi-belényes-vaskohi vasutnak, a mennyiben Vaskótól kiindulva Kerpenyét, Kristyór és Mermesd érintésével az arad-csanádi vasutak Nagy Halmágy állomásáig vezetne. A másik rész az államvasutak Déva állomásától kiágazólag Boica Brád, Abrudbánya, Topánfalva és Offenbánya érintésével az államvasutak Torda állomásáig vezetne.

* **Befizetések a piczulás bankban.** Az újvárosi piczulás bankban a befizetések vasárnap délután megtartatnak ugyan, de akik ez alkalommal nem teljesítenek fizetéseket, kedden délután minden utánfizetés nélkül 3--5 óráig a befizetéseket eszközölhetik.

* **Verekedő kocsisok.** A 43-as és 100-as számú fiakerek kocsisai verekedéssel szokták eltölteni üres óráikat. Tegnap azonban pórul jártak, mert dulakodás közben betörték Mertz Nándor kirakatát, a melynek árát most meg kell fizetniök.

* **Keresnek egy leányt.** Tem Péter bejelentette a rendőrségnek, hogy Vilma nevű leánya két éves kis gyermekével elment hazulról és nem tért többé vissza. A leány távozásakor azt mondotta, hogy bele ugrik a Körösbe. A rendőrség körözi az eltűnt leányt.

* **Iskola-látogatás.** Sipos Orbán kir. tanfelügyelő Beelen meglátogatta az iskolákat, a melyekben vele Éder Géza s Bérczy Imre főszolgabírák és Hanák Sándor kir. közjegyző jelentek meg. A tanfelügyelő a tapasztaltak felett meglegedését fejezte ki és különösen kitüntette Papp Ágoston gör. kath. tanítót, aki a magyar nyelvben nagy eredményt mutatott fel.

* **A monte-carlói játékbárlang.** Albert monacoi fejedelem ötven évre meghosszabította a montecarlói játékbárlang engedélyét. A »Gazetta Piemontese« mai számában párisi táviratot közöl, a mely nemcsak megerősíti ezt a hírt, hanem még azt is jelenti, hogy a fejede-

lem jó pénzért még hosszabb időre adta meg a privilégiumot, amennyiben 1963-ig, tehát 67 esztendőre szabadalmazta az érdektelen üzelmeket. Az új szerződésben a bérösszeget évi 60.000 fontról (= 700.000 forintról) felemelték 80.000 fontra, ami kevésbé örvedetes jele a játékdüh terjedésének. Hosszu időre meghiusult tehát az emberbarátoknak az az óhaj-tása, hogy a bünbarlang botránya véget érjen.

* **Lapunk mai számához vidéki előfizetőink iránti tekintetből postautalványokat mellékelünk az előfizetés megkönnyítése céljából. Egyben kérjük mindazon előfizetőinket, kiknek előfizetése e hó végén lejár annak mielőbbi szives megújítására.**

EGYLET.

A rabsegélyző-egylet 1895-ben.

Az egyesület kiadványából.

Városunknak és megyénknek egy igazán humánus, eredményesen működő egyesülete hirdettet márczius 25-én délelőtt 11 órára évi közgyűlést.

A közgyűlésre, — mely a megjelent tagok csekély száma miatt elmaradt, — az egylet titkára K. Nagy Sándor törvényszéki bíró elkészítette az egyesület múlt évi működéséről szóló jelentést, melyet füzet alakjában kiadtak. Érdemesnek tartjuk belőle az előszót és a nevezetesebb részleteket közölni, a többire majd a közgyűlés alkalmából visszatérünk.

Előszó: *Ezer év alatt.*

A napok, évek, századok, ezredek gyorsan tűnnek el egymás után az idők végtelenségébe, de nyomokat hagynak maguk után.

A teremtés dicső munkája nem volt befejezve az ének napokkal és csillagokkal, a földnek és vizeknek növényekkel és állatokkal benépesítésével, sőt a teremtés koronájának, az embernek uralma alá bocsátásával sem ért véget: hanem halad, rohan, fejlődik, tökéletesből napról-napra.

Az erkölcsi világban nincs megállás, hanem mindig magasabbra és magasabbra hág annak ragyogó napja, a mely éltet, melegít, világít, beküldi sugarait a kétség sötétségébe, a bánat mélységébe, áthatja a bün homályát, feltünteti a tévedés és romlottság határát, még az elsőlyedteknek is megvilágítja a kivezető utat.

Hajdan a nyers erő állott szembe a nyers erővel, később törvény verte vissza a nyers erőt és vette kezébe a bosszuállás, később a megtorlás fegyverét, majd az igazság levetkőzött minden kegyetlenséget, de megtartotta a kérlelhetlen szigorúságot, utóbb az ész és igazság a következmények figyelembe vételével szabják ki az igazságot, míg legutóbb a szív és ész frigyre léptek egymással, hogy a bünösre kimért büntetést enyhítsék és a megjavított bünöst a hasznos társadalomba visszavezessék.

Egy ezred-év munkája volt ez, mely a szilaj vadságot átalakította észszerű igazságossággá és szelid könyörületességgé.

Nem maradtak reánk írott törvények a honfoglalás idejéből, de hazánk története bizonyítja, hogy a vérszerződés »ketté hasításra« vagy szolgaságra vetésre ítéli azokat, a kit az áldozatokkal egybekötött nemzeti gyűlésekre, vagy a táborban meg nem jelennek.

Bölcs Leo keleti császár írja, hogy őseink a gonosztevéket erős büntetés alá szokták vetni.

Szent-István — az első király — törvény szerint alkalmaztat a halálbüntetésen kívül némely testesonkító büntetést: így pl. a hitszegésre kézvesztéséget, a lopásért orr és fül levágást.

Szent-László elrendeli a tüzes vas és forró vízzel való próbát, az orr-levágást, szemkiszurást.

Habár egyik-másik királyunk szelidebb volt is a törvények alkotásában, habár Kálmán király a boszorkány-pereket, IV. László a tüzes vas és vízpróbát eltiltotta: mégis a kinzó halálbüntetéseknek kegyetlennél kegyetlenebb fajai: a kerékbe törés, a karóba vagy nyársba huzás,

elevenen megégetés, tagok szétszakgatása, vízbedobás részben eljutottak egészen a mi századunkig, úgy, hogy csak 1814. május 15-én a kir. kuriához kibocsátott királyi rendelet törölte el e kinzó halálbüntetések nemeit, elrendelvén, hogy a halálbüntetés egyedül fejevételre és akasztásra szorítottassék.

A testesonkító büntetés, vagyis a szemkiválás, kéz, fül, orrlevágás II. Ulászló idejében már csak néhány törvényszékre szorítottatott s később egészen megszűnt.

A bélyegsütést az 1815. évi augusztus 1-én kelt kir. helytartótanácsi intézvény eltörölte s csupán az országból kitiltott külföldiekre szorította. A seprűzés, veszsűzés, korbácsolás, pálczázás, hosszabb ideig fenmaradtak s végleg és törvényvel csak 1871-ben töröltettek el. Hasonlóképen sokáig fenmaradtak a becstelentő büntetések: a pellengérré, szégyenkőre állítás, nyakvas, forgókalitka, hajlenyírás. Sőt a szégyenkőre állítás — habár csak mint egyházi fenyték — ezelőtt egy pár évtizeddel is divatban volt. (Igy Debreczenben, a mi megyénkben Harsányban, a hol a szégyenkő ma is látható a templomban.)

Mindezeket a csupán elrettentésre számított kegyetlen büntetéseket lassanként lemorzsolta az idő s a büntetést megtorlásból igazságos szenvedéssé változtatta át, mely nem huz többé áthidalhatlan mélységet a társadalom és annak eltévedt tagjai közé, nem zárja el a javulás útját.

A testes-lelket elpusztító kinzó kamarák helyére javító intézetek épülnek, a bünöst az igazság bünteti, de az elítelt erkölcsi beteget a könyörület veszi ápolás alá s hogy meggyógyultan térjen vissza oda, a honnan az erkölcsi romlás kicsalta.

Szenvedjen a bün, de a büntetés ne tartson tovább a törvényileg kimért időnél s ne foszssa meg az erkölcsi beteget a meggyógyulhatástól. A büntetés céljai között mindig magasabbra emelkedjék a javítás!

Ezzel üdvözöljük mi hazánk történetének második ezred-évet, midőn a bünösök javítására törekvő működésünknek a mult 1895-ik év eredményéről be akarunk számolni.

Rab-iskola.

Az egyesület kiváló gondban részesítette és részesíti az általa alapított és fentartott rabiskolát, mint ahol legközvetlenebb hatású és eredményét tapasztalja a javításra irányzott tevékenységének. És hogy az iskola jótékony hatásába vetett hitében nem csalatkozik, bizonyítja az a körülmény, hogy alig van visszaeső azok között, kik elítélésük ideje alatt néhány hónapot töltöttek a rab-iskolában. A mi érthető is, mert a tanítás minden részének javítás a végcélja.

A rabiskolában a tanítványok folytonos hullámozása miatt nem lehet szó előre megállapított tanrendről s meghatározott és kimért tananyagról, mert például a mult évben tanulásban részesült 97 növendék közül 12 hónapig csak 2 járt iskolába s hat hónapig is csak 10, és még figyelembe kell venni az eredmény megbirálásánál a nyelvbéli nehézségeket is. Ugyanis a mult évben 22 román és 4 tót nemzetiségű járt iskolába, a kikkel kiszámíthatlan időt el kell tölteni, míg a magyar nyelvből annyit elsajátítanak, a mennyi a tanulás megértéséhez szükséges.

Segélyezések.

Az elmúlt évben is teljes erővel igyekezett odahatni az egyesület, hogy a hozzá folyamodók közül egysé maradjon segély nélkül, a ki arra valóban érdemes.

A segélyezés módja ugyanaz volt, a mi az előbbi évben, — nevezetesen segélyt szavazott meg a választmány belátása szerinti összegekben, utalt ki az elnök 20 frtig és osztott ki a kir. ügyész 4 frtig személyenként. Az elszámolás a kir. ügyésszel havonként történt.

Az összes kiosztott segélyösszeg 1895-ben 778 forint 59 krajczár.

Ezenkívül egy kiszabadult rabnak, a ki a szabadságvesztés ideje alatt az asztalos mesterséget tanulta, 100 forint kamat nélküli kölcsönt adtak, 4 év alatti visszafizetésre, hogy ezzel lehetővé tegyék neki a munka megkezdését.

Igazságszolgáltatás.

Németh Sándor elítelve.

— Járásbírósi tárgyalás. —

Nagyvárad, márcz. 27.

Ma foglalkozott a Nagyvárad városi kir. járásbírósi büntető osztályának vezetője, Farkas Gerő kir. aljárásbíró a »hegyi doktor«, Németh Sándor bűnügyével.

Ismeretes az ügy olvasóink előtt, nagyon sokszor volt már róla szó.

Dr. Berkovits Ferencz, dr. Dévay Zsigmond, dr. Rózsa Mór és dr. Vári Szabó Béla orvosok tettek ellene feljelentést, hogy a kihágási büntető törvénykönyv 92. szakaszának első és második pontjába ütközőleg betegeket pénzért gyógyít és pénzért orvosságot ad.

Az előző tárgyalásokon már sok tanut hallgattak ki, kihallgatták Németh Sándort is, a ki a tanuk vallomásaival megegyező módon tagadta a vád első pontját, azonban a másodikat beismerte, azzal a hozzátevéssel, hogy csak a hasonszenvi gyógyszerek értékének megfelelő pénzüsszeget fogad el, de a szegényektől még azt sem.

A mai tárgyaláson 15 tanut hallgattak ki, a kik vallomásukra mindnyájan letették az esküt.

A tanuktól egyenkint megkérdezte a járásbíró, hogy nines-e valami rokonságban a vádlókkal, vagy a vádlottal, nines-e közöttük harag vagy per, nem tanították-e be a feleletre és nem vár-e valami hasznot a dologból.

Miután a feltett kérdésekre kivétel nélkül nemmel feleltek, kapták a többi kérdést: gyógyította-e őket Németh Sándor, mikor, milyen eredménnyel, mit fizettek a gyógykezelésért és mit az orvosságért.

A tanukihallgatások befejeztével a kir. járásbíró Németh Sándort a vád első része alól felmentette, a másodikban azonban *bűnösnek mondta ki* és elítélte.

A tárgyalást délelőtt és délután folytatólagosan tartották.

Délelőtt.

Tíz órakor kezdte meg Farkas Gerő kir. aljárásbíró a tárgyalást.

A tárgyaláson a vádolók közül csak dr. Szabó Béla orvos jelent meg. Vádlottat dr. Fazekas Imre ügyvéd képviselte.

Kihallgattak 10 tanut a következő sorrendben és eredménnyel.

Lázár Márton 50 éves, ev. ref. vallású kir. alügyész előadja, hogy dr. Berkovits Miklós, dr. Dévay Zsigmond, dr. Rózsa Mór és dr. Szabó Béla vádoló orvosokkal, továbbá Németh Sándor vádlottal sem rokonságban sem ellenséges viszonyban nines, az ügyből semmi hasznot nem vár, a vallomásra nem tanították be.

Az időre nem emlékszik határozottan, körülbelül 3 évvel az előtt a torkán veszélyes z s i r d a g a n a t keletkezett, a mely megfúlással fenyegette. Házi orvosa dr. Bartha János nem tudott segíteni rajta, felment hát Pestre és megvizsgáltatta magát két egyetemi tanárral. Azok egy nagy lepecsételt levelet adtak át neki, hogy hozza haza házi orvosának. Házi orvosa erre rendelt orvosságot, amelyet azonban eredménytelenül használt.

Időközben meglátogatta Németh Sándort a ki még abból az időből jó barátja, mikor Tisza Kálmánál gazdatiszt volt, beszélgetés alatt szóba került torokbaja, melyet akkor Németh Sándor megnézett és azt mondta, hogy hasonszenvi gyógyszerrel meg lehetne gyógyítani. Tanu először tréfálkozva nyilatkozott Németh Sándor gyógyításáról, de később vele együtt megnézte a hasonszenvi gyógyításról szóló könyvet, s kikeresték abban a tanu betegségének megfelelő orvosságot.

Németh Sándor ekkor azt mondta, hogy

annak a torokbajnak egyedül »kék villany« az orvossága.

Felkérte hát barátját, hogy hozassa meg neki azt a gyógyszert.

Németh Sándor készséggel tett kérésének eleget, s kevés idő múlva át adta kis kék üvegbe a gyógyszert, a mi a tanu *daganatát növekedésében meggátolta*, s ha tökéletesen nem is gyógyította meg, de a bajt *nagyon megkönnyítette*.

Azóta már több üveggel elhasznált és használja ma is, de soha sem fizetett érte semmit.

Felemlíti még a tanu, hogy az egyetemi tanárok, — a mint később ifj. Rimler Károly főkapitánytól és Venderinczy főhadnagytól értesült, — házi orvosához küldött levélben azt írták, hogy betegségével *legfőleg még három hónapig élhet el*. Továbbá feleségét, aki szivbajban szenved olyan sikerrel gyógykezeli ma is, hogy baja, amely ezelőtt 2—3 hetenkint meglepte, most *három hónapig is elmarad*.

Kraszner Mór 46 éves izr. vallású szatócs a bíró bevezető kérdéseire az előbbi tanuhoz hasonlóan megfelelően, elmondja, hogy a mult évben egész télen ágyban fekvő beteg volt, a karjai és az oldala *megfeketedett*, csupa seb volt a teste.

Az orvosok nem tudtak rajta segíteni, kivítette tehát magát Németh Sándorhoz, akiről hallotta, hogy tud gyógyítani. Németh Sándortól valami folyadékot kapott, a mitől a teste kevéssel négy nap alatt megtszult, azután kanalas orvosságot kapott, attól pedig nyolcz nap alatt *tökéletesen meggyógyult*, úgy hogy elhagyta az ágyat.

A gyógyításért nem fizetett semmit, a kétszeri orvosságért tavaly júniusban 80 krajczárt adott. *Szembaja* is volt egy ízben, melyet dr. Szabó György hiába gyógykezelt, Németh Sándor szabadította meg attól is.

Schumann Ferdinándné Vaday Mari 43 éves, iparosné a bevezető kérdésekre *nem*-mel felelt. A mult évben pünkösöd előtt *gyomor és vese baja, továbbá epeköve volt*, melyből az orvosok nem tudták kigyógyítani.

Karlsbadba küldték, ő meg elment Németh Sándorhoz, a ki csakhamar *kigyógyította betegségéből*.

Egyszer fizetett 70, másszor 50 és ismét 40 krajczárt gyógyszerekért, a gyógyításért semmit.

Mátyás János 36 éves róm. kath. fürdőszolga a bevezető kérdésekre *nemmel* felelt. 1895. márcz. 15-ike óta *izom csuszban* szenvedett. Ágyban fekvő beteg volt, meg sem tudott mozdulni, az orvosok pedig nem tudtak rajta segíteni, mindig csak türelemre intették.

Mátyás János megunt a sok kínlódást Németh Sándorhoz fordult bajával, ki cseppet adott neki, amitől teljesen felgyógyult.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, az orvosságokért egyszer 1 forintot, másszor 1 forint 20 krajczárt.

Bebe György 42 éves gör. kath. zenész gyomorhajban szenved már 20 esztendeje. Mutatta magát majdnem minden orvosnak, de egyik sem tudott segíteni rajta. A Németh Sándor orvosságától jobban lett egy kicsit, de bizony nem gyógyult meg, beteg most is.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, az orvosságért adott egyszer 50 krajczárt, egyszer pedig 1 forintot.

Varga Sándor 32 éves gör. kath. zenész szintén *gyomorhajban* szenvedett a mult év februárius havában.

Elment dr. Rózsa Mórhoz, az adott is valamit, de csak nem lett jobban. Akkor azután Németh Sándorhoz fordult, a ki 4 nap alatt *meggyógyította*, úgy hogy semmi fájdalmat nem érzett.

Sem a gyógykezelésért, sem a gyógyszerért nem fogadott el Németh Sándor semmit.

Orgomán Józsefné Berki Rozália 50 éves, ev. ref. vallású zenésznő 1894. őszén nagy fájdalmakban szenvedett. Szatmárra ment a leányához és ott több orvosnak megmutatta magát.

Az orvosok gyomorhaját konstatáltak, adtak is orvosságot, de az nem használt semmit.

Azután hazajött Váradra és itt egészen husvétig betegeskedett. Akkor elment Németh Sándorhoz, a ki 4 hét alatt *bajából kigyógyította*.

Sem a gyógyításért, sem az orvosságért nem fizetett semmit.

Lengyel József 20 éves, róm. kath. tégla-mester *szemét* és anyjának a *lábát gyógyította* meg tavaly nyáron Németh Sándor.

Sem a gyógyszerért, sem a kezelésért nem fizettek.

Nagy Sándor 69 éves, ev. ref. vallású földműves felesége *tüdő és méhbjában* szenvedett a mult év május havában. Több orvos gyógykezelt sikertelenül, mikor végre Németh Sándorhoz fordultak. Németh Sándor orvosságától *egészen jobban lett* az asszony, hanem egyszer Németh tilalma ellenére megfürdött a Felixfürdőben és attól annyira rosszul lett, hogy nemsokára meghalt.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, az orvosságért egyszer adott 1 koronát.

Ifj. Gál István 36 éves, ev. ref. vallású földműves a mult év augusztus havában *skarlát* himlős volt annyira, hogy sokáig eszmélet nélkül feküdt. Az orvos gyógyszerétől még rosszabbul lett.

Akkor azután elvitték Németh Sándorhoz, a ki rövid idő alatt *meggyógyította*.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, orvosságért 1 forint 3 krajczárt.

Sugár Berta egyszer már kihallgatott tanu bizonyítja, hogy ifj. Gál István csakugyan skarlát himlős volt.

Sugár Berta kihallgatása után az idő előhaladottsága miatt a tárgyalás folytatását délután 3 órára halasztották.

Délután.

Farkas Gerő kir. aljárásbíró 3 órakor kezdi az elhalasztott tárgyalás folytatását.

Vádlók közül senki sem jelent meg. Vádlott részéről jelen van megbizott ügyvédje dr. Fazekas Imre.

A folytatólagosan kihallgatott tanuk az eljárás szabályokra való figyelmeztetés és a bevezető kérdésekre való általános tagadó feleletek után a következőképpen vallanak:

Mánási Gál Ezekkiás 38 éves, róm. kath. vallású államvasuti távirólistáz *májdagánatban* felesége pedig *melhártya- és tüdőgyulladásban* szenvedett hosszú ideig. Őt három hónapig Kolozsváron gyógyították, a feleségét pedig 4 esztendőn keresztül orvosolták sikertelenül.

Már Budapestre akart felmenni, mikor tavaly május havában Németh Sándort ajánlották neki. Elment hát hozzá s elvitte a feleségét is. Németh Sándortól mind a ketten kaptak orvosságot, amitől felesége 2 hét alatt, ő meg 12 nap alatt *meggyógyult*.

A gyógyításért nem fizettek semmit, az orvosságért csak 1 forint 80 krajczárt *Doba István* 58 éves ev. ref. földműves *lábát* 2 orvos is gyógyította B.-Ujfaluban, de sikertelenül, bejött Váradra is a korházba, itt sem tudtak rajta segíteni. Már leakarta vágatni a lábát, mikor Németh Sándorhoz utasították, a ki kétszer adott orvosságot és három hét alatt *szerecsésen* meg is gyógyította.

Gyógykezelésért nem fizetett, az orvosságért egyszer adott 1 forintot, de azután azért sem fizetett.

Szabó Istvánné Györki Lidia 40 éves, ev. ref. vallású földművesnének 3 évvel ezelőtt, mikor még Nagy-Zomlinban lakott Németh Sándor, egy kis *leányát gyógyította kiverhasból*.

Sem a gyógykezelésért, sem az orvosságért nem fogadott el semmit.

Levkovits Farkas 33 éves, izr. vallású kereskedőnek a *lába fájt* tavaly júniusban úgy, hogy nem tudott rá sem állni. Dr. Grosz Menyhért és dr. Korstein Lajos 7 hétig eredménytelenül gyógykezelték. Németh Sándor *8 nap alatt meggyógyította*.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, az orvosságokért egyszer 1 forint 60, másszor 1 forint 20 krajczárt.

Piski Lajos 58 éves, ev. ref. vallású földműves 14 éves kis fia a mult év augusztus havában valami ijediségtől *elmezavart* kapott. Mikor a baj rájött sirt, nevetett és beszélt össze-vissza mindenféle képtelen dolgokat. Németh Sándor 1 hét alatt *tökéletesen meggyógyította*.

A gyógykezelésért nem fizetett semmit, a gyógyszerért saját jószántából adott 40 krt.
A többi megidézett tanu nem jelent meg.

A védő ügyvéd.

Tanukihallgatások után dr. Fazekas Imre kéri az ítélet hozatal elhalasztását. Becsatolja az iratokhoz Nyári László kumanyesi körjegyző két levelét és kéri a legközelebb megtartandó tárgyalásra a meg nem jelent tanuk, továbbá dr. Bihary Gyula orvos, Bihary Károly földbírtokos, Vendlér Nándor erdész és Nagy István esendő-örmeister megidőzését.

Farkas Gerő aljárásbíró szükségtelemnek tartja az ítélet hozatal elnapolását és új tanuk idézését, felszólítja a védő-ügyvédet végső indítványának vagy kérésének előterjesztésére.

Dr. Fazekas Imre kéri Németh Sándor felmentését a kihágási büntető törvénykönyv 92-ik szakasza első és második bekezdésének vádja és következményeinek terhe alól.

Az első alól való felmentést azért kéri, mert nincs beigazolva egy tanu vallomásaival sem, hogy Németh Sándor gyógykezelésért valaha pénzt fogadott volna el, a második vád alól pedig azért, mert nincs kellően bebizonyítva, hogy az orvosságokért vett pénzt, és ha vett is, ezzel csak a maga költségét térítette meg és nincs egy tanu sem, a ki azt vallaná, hogy a kapott orvosság kárára lett volna. Hivatkozik az előbbi tárgyalások eredményeire is.

Ítélet.

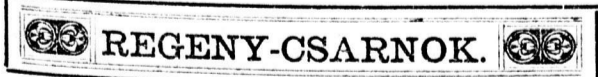
Védő ügyvéd beszéde után Farkas Gerő kir. aljárásbíró kihirdeti az ítéletet, a mely szerint a kir. járásbíró Németh Sándort a kihágási büntető törvénykönyv 92-ik szakaszának első pontja szerint minősülő közegészség elleni kihágás vádja alól felmenti, ellenben ugyanazon szakasz második pontja szerint minősülő 28 rendbeli közegészség elleni kihágásban bűnösnek mondja ki. Elítéli 56 forint pénzbüntetésre, mely behajtatlanág esetén 14 nap elzárásra változtatandó. Tartozik az esetleges tartásköltségeket viselni, dr. Dévay Zsigmondnak utánjárás czimén 14 forintot és a kiutalt tanudíjakat megfizetni.

Az első pont szerint minősülő kihágás alól azért menti fel Németh Sándort a kir. járásbíró mert az előbbi tárgyalásokon vádlott maga is tagadta és a tanuk sem igazolják, hogy a gyógykezelésért valaha pénzt vett volna, a második pont szerint minősülő közegészség elleni kihágásában pedig bűnösnek mondja ki, mert a vádlott maga is beismerte és 28 esetben be van ellene bizonyítva, hogy orvosságot adott és azért érte pénzt fogadott el.

Az ítélet hozatalánál enyhítő körülményül szolgált vádlott büntetlen előélete, beismerése és hogy orvosságaival a szenvedő embereken segített.

Vétkes bukás. Mandel Mór nagyváradi lakos, volt bőrkereskedő 1894-ben 7000 frt passzívával csődbe jutott. A törvényszék ez ügyben tegnap tartotta meg a végtárgyalást és elítélte Mandel Mórt vétkes bukásvétsége miatt 14 napi fogházra és 1 évi hivatal vesztésre.

Törvényszéki tárgyalások. A nagyváradi kir. törvényszék ma Nagy József elnöke alatt nyilvános ülést tart, melyen a következő ügyek kerülnek, végtárgyalás alá. Mága Mózes és társai személyes szabadság megsértésének vétsége. Ifj. Sztsnket Lőrincz és társai hőzavérvényes megrogálás büntette. Baksai Ferencz szándékos emberölés büntette. Frikk Ferencz szándékos emberölés büntettének kísérlete. — Vári Lajosné gondatlanságból okozott emberölés vétsége.

REGÉNY-CSARNOK.

R O C C O .

Irta: Arda Trüd.

Fordította: Bárcziházi Bárczy Margit.

Pedig ha mindjárt az idegen lovas is lett volna, avval majd el tudna bánni! ám ő már biztosan rég hetedhét országon túl volt. De akár így akár úgy — Jeannettek vele kellett jönnie. Egészen a nagy tisztásig mentek együtt. Itt azonban Jeannette leült, hogy a kis-

asszony visszatértét beárja. Mert az agg hercegnő sétái nem egyszer terjedtek ki ily messzire, s hogy a tréfa sikerüljön, a nagymamának egyedül kellett találkoznia kedves kicsinyével. Jeannette jelenléte azonnal elárult volna mindent. Egy keskeny erdei út állott előtte, s Marion könyvedén lépkedve haladt rajta. Ezen út a nagymama kedvenc sétahelyét képezte; más nem igen járt itt, mert az öreg nő nem szerette, ha zavarják séta közben. Az úticska egy szeszélyes fordulata végkép eltakará Marion barátinője szeméi elől.

Öntudatlanul lassítá lépteit. Az út szélén tarka virágok pompáztak, s Marion csakhamar jó nagy csokor erdei virágot tartott kezében. Miként kezében a virág, úgy gyűlte fejében halomra a különböző gondolatok. Mintegy álomban lépkedett előre.

A közeli bokrokban zörgés támadt. Marion ijedten rezzent fel, — mi lehet ez? Talán egy őzike vagy talán — de nem merte egészen végig gondolni a mondatot. Arezába élénk pirosság szökött s nem törődve többé virággal, madárral, gyorsított léptekkel haladt tovább.

Már látszott az erdő zöldjéből kiemelkedő kastély alakja, s már közel volt a nagy árkon átvonuló hidhoz mely az erdőséget választja el a parktól.

De most — csalodna-e? Valaki állott ott kit ő nagyon is felismert. Kedvtelenség volt vagy kéj — hogy szive oly nagyon földobogott tőle?

Már nem volt ideje elmélkedni, mert még pár lépés és szorosan a hídfőhöz lépett. De itt meg újat álta az idegen vadász, ki ma egész előkelő volt, nyalka vadász öltözetében, s a zöld bársony kabátban. S ma nem is volt oly poros mint tegnap. De Marion csak egy helyben állott zavarában is, bájosan és egy világgért sem mert volna feltekinteni rá, de ő a delli vadász fölénnyel mosolygott, s szeméit hamiskás kifejezéssel függeszté Marion arcára.

— Itt vámot kell fizetned, belle enfant! szólott végre.

Marion mélyen elpirulva huzott ki csokrából egy szál nefelejeset, s remegő ujjakkal nyujtva azt a merész követelőnek, hosszú kért tekintetett vetett rá, míg alig hallhatólag susogá:

— De grace.

A vadász most elengedve a szorosan átfogott kezecskét félrelépett az utból, s Marion egy üldözött őzike sietségével iramodott föl a kis halomra.

De éppen most két hintó állott a kastély elé. Marion csendesen meghuzódva lesett át. — Bizonyyára vendégek jöttek a szomszédból; hátha még a kiállhatatlan csusin...? Mára tehát le kellett mondani tervéről. De talán jobb volt így; hogyan is rejthette volna el benne — mamen előtt, felindulását?

Jeannette még mindig a tisztáson várt Marionra. De hiába. Marion már rég otthon volt. Vajon miért ment más uton?

IV.

— Oh mon dien! Mit csinál, — oh! la belle affaire! kiáltá Jeanne mama összecsapva feje fölött kezeit. Marion ijedten bámult egy kezében tartott rózsaszínű levélkére, míg előtte egy feldöntött tejes köcsög önté fehér hullámjait.

(Folyt. köv.)

T A V I R A T O K .

Bánffy tapintata.

Budapest, márcz. 27. (Saj. tud. táv.)
Báró Bánffy Dezső minisztereinek konferenciára hívta ma össze az ellenzéki pártok vezéreit a millenniumi nagy parlamenti diszgyűlés megbeszélése végett és a meghívottak közül Kossuth Ferenczet kihagyta. A dolog nagy visszatetszést keltett, és ingerülten tárgyalták báró Bánffy tapintatlan eljárását. Bánffy erre a képviselőház folyosóján többször nyíltan bossánatot kért, de a dolgot nem tartotta

orvosoltnak. Szederkényi is kijelentette, hogy ilyen körülmények között az értekezleten nem vesz részt.

Lueger és a bécsiek.

Bécs, márcz. 27. (Saját tud. táv.)
Illetékes helyről az a hír terjedt el, hogy az antiszemita vezérét Luegert újra megválasztása esetén a felség megerősíti.

Papakoszták a táblán.

Budapest, márcz. 29. (Saj. tud. táv.)
Papakosztá társai bűnügyében a budapesti kir. tábla ma hirdette ki az ítéletet e szerint a 3 vádlott közül Papakosztá és Stehlio 3 és fél évi büntetését hat évre emelte fel.

K ö z g a z d a s á g .

A gabona-tőzsde reformja.

Az O. M. G. E. igazgató-választmánya tegnapi ülésében több kisebb fontosságú tárgy elintézése után tárgyalás alá vette a közgazdasági bizottságnak a gabona-tőzsde reformjára vonatkozó határozati javaslatát is, melynek bő kivonata a következő:

1. Egységes tőzsdetörvény alkotandó. A kormány főfelügyeleti jogát megbízottja által, vagy közvetlenül gyakorolhatja. A tőzsdén a kereskedelemügyi, pénzügyi és földművelésügyi kormány egyaránt képviselve van. A tőzsdetanács minden határozata jóváhagyás végett a kormányhoz terjesztendő fel.

2. Vonassék be a terménytőzsdei forgalom körébe minden tőzsdei forgalomképes mezőgazdasági termelvény.

3. Alkosson a tőzsdetanács szabályzatot az áru üzleti hivatalos árjegyzés tárgyában. A helyes adatok beszerezhetése végett árjegyzési szekrény állíttassék fel a gabonacsarnokban, illetve a gabonátőzsdén s minden ügynök köteleztessék arra, hogy minden megkötött üzletéről saját aláírásával ellátott s az üzlet mérvéről s a kikötött árról tanuskodó lapot dobjon a szekrénybe. Szerveztessék rendes üzleti hírszolgálat.

4. A tőzsdetanács negyven tagja ezentul is három évre választandó. De a tanácsba csak 20 tag választassék meg azok közül, akik öt éve szakadatlanul tagjai a tőzsdének, 10 tagja ellenben a kerület kereskedelmi iparkamarája által, 10 tagja pedig az Országos magyar gazdasági egyesület által küldessék be. — A tőzsdei üzauuszok jóváhagyása előtt a kormány az O. M. G. E. véleményét kérje ki.

5. Tőzsdetagok csak feddhetlen jellemű kifogostalan viselkedésű férfiak lehetnek. Tőzsdelátogatók a tőzsdén üzletet nem köthetnek. Minden tőzsdetag csak három ajánló ajánlata alapján vétetik fel. A kitiltott tőzsdetag újból tőzsdetaggá meg nem választható, kivéve a fizetésképtelenség esetét, ha az nem vétkes bukás eredménye.

6. A bizományos csak oly feltétellel léphet be az általa közvetített ügyletbe, ha a megbízáskor kijelenti, hogy ő maga kíván mint vevő, illetve eladó az ügyletbe lépni. Ez esetben nem számíthat fel közvetítési díjat. Az ügynök saját számlájára ügyleteket nem köthet. Ő maga az általa közvetített ügyletbe be nem léphet.

7. A határidő-különbözeti játék, mint a hazai törvényeink által tiltott többi hazárd játék, a tőzsdei forgalomból kitiltandó. — Ugyanaz a gabonamennyiség csak egyszer ajánlható fel szállításra. A szállításra felajánlott mennyiségről előzőleg alkalmas módon hitelesen bebizonyítandó, hogy minőség és mennyiség tekintetében használható a kötés lebonyolítására. A felmondási jegynek tartalmazni kell a felmondott áruk fekhelyének pontos megjelölését. A szállítási határidők egy-egy hónapra állapítandók meg.

8. A buza-üzauusz standord, minták szerint évenként újra állapítandó meg gazdák és kereskedők közül összeállított ankét segítségével.

9. A tőzsdén a fegyelmi hatóságot fegyelmi tanács képviselje, melynek elnöke jogképzett bíró legyen. Tagjai számszerint négyen sorsolás útján állapíttassanak meg és

pedig kettő a tőzsde tagjai közül, egy kereskedő tőzsdetanácsos és egy gazda tőzsde-tanácsos.

10. A tőzsdei választott bíróság intézménye alaposan reformálandó. A választott bíróság gabona, illetőleg terményüzletekből kifolyó ügyekben kikötés esetén is csak akkor illetékes, ha az üzlet tényleg szállítás végett kötött. Ha az üzlet differenciális üzletnek, vagy szinleges kötésnek bizonyult, azt a bíróság elnökének hivatalból kell a fegyelmi tanácshoz áttennie.

11. Tekintettel arra, hogy tőzsdetagok a tőzsdén megalkudott üzleteket a hivatalos jegyzés kijátszása, vagy más czélok végett néha nem a tőzsdén, hanem más helyiségekben kötnek meg, a tőzsdei választott bíróság az ilyen természetű üzleteknél minden felmerülő esetben még akkor is inkompetensnek jelentse ki magát, ha a kötleveiben a tőzsdei választott bíróság volt kikötve. Végül mondja ki a választmány, hogy a tőzsdei üzletek a többi kereskedő ágakhoz mérten megadóztatandók.

Terménytőzsde.

Budapest, márczius 27.

B u z a tavaszra, bácskai	7.00
» tavaszra, északi	0.—
» szeptember-októberre, bácskai	7.—
» szept.-okt.-re északi	0.—

R o z s tavaszra, bácskai	6.30
R o z s tavaszra, északi	6.65
T e n g e r i junius-juliusra, bácskai	0.—
» jun.-jul.-ra, északi	0.—
R e p c z e augusztus-szeptemberre, bácskai	10.65
» aug.-szept.re, északi	10.75

Bécs, márczius 27.

B u z a tiszai	7.35—7.65
» bántási	7.15—7.55
» bácskai	7.15—7.45
» szokványáru őszre	0.—0.—
» szokványáru tavaszra	0.—0.—
R o z s tiszavidéki	0.—0.—
» szokványáru őszre	6.63—6.65
» szokványáru tavaszra	6.73—6.75
T e n g e r i magyar	4.60—4.70
Z a b, magyar kereskedelmi	6.70—4.80

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és énekítőzsdén 1896. márczius 27-én.

Magyar aranyjárdék 4%	121.50
Magyar koronajárdék	99.—
Magyar vasúti kölesön aranyban 4%	123.75
Magyar vasúti kölesön ezüstben 2%	101.50
Magyar keleti vasúti államkötvény 1879-ből	121.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	96.75
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.10
Horrát-szlavon földterhermentesítési kötvény	97.—
Magyar nyerevény sorsjegy-kölesön	160.—
Tiszazabályozási és szegedi sorsjegy kölesön	113.25
Osztrák járadék papírban	100.75
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	122.25
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztrák államsorsjegyek	147.25

Osztrák magyar bankrészvény	980.—
Magyar hitelbank részvény	433.50
Osztrák hitelintézeti részvény	375.50
Osztrák-magyar államvasúti részvény	359.—
20 frankos arany (Napoleonador)	955.—
Német birodalmi márka	58.90
London vista	120.60
Páris vista	47.82—
20 márkás arany	11.78

Felelős szerkesztő: SZABÓ LÁSZLÓ.

Köszegen

Dr. Dreiszker J. sanatoriuma és vizgyógyintézete

márczius hó 30-tól nyitva.

Rendszer: PRIESNITZ és KNEIPP.

Villanyozás, massage, gyógytornászat, diätetikai eljárás.

Teljes ellátás.

Igen mérsékelt ár. Gondos orvosi felügyelet.

Prospektus ingyen.

Az igazgatóság.

Eredeti asztali-, peesenye- és pezsgő-borok.

JANKY ANTAL

Nagyváradon

felhívja a t. cz. közönség figyelmét gazdag választéku eredeti hamisítatlan boraira, raktáron van a villányi eszsz. és királyi főhercegi pinczéből Villányi veres- és Burgundi fehér borokból, az Andrényi Kalmán utóda czég Ménes hegylajai többfajta veres- és aszu, Adolfo Pries malagai bortermelő, spanyol Malaga, Madeira, Scherry, Oporto és Lacrima cristi egyedüli raktára, Pommery és Greno, H. G. Mumm és társa, Irroir Ernest és Heidsick & Ci valódi francia pezsgő-borok. Törley József és társa Promontor, Littke J. pécsi cs. és kir. udvari szállító, Hubert J. E. pozsonyi pezsgő-gyárak kitűnő borai raktáron vannak és lehető legjutányosabb áron kaphatók.

Ajánlja még saját termésű 1888-ik asztali, Rajnai és Olasz rizling üvegelt, kitűnő borait.

172 8—10

THE MUTUAL

new-yorki életbiztosító társaság

1894-ik évi zárszámadásában a következő eredményeket mutatja ki:

Összes bevétel 1895-ben: 251 millió frank.

Teljesen tehermentes külön nyereségtartalék: 139 millió frank.

Biztosítéki alap: 1146 millió frank.

Díjtáblázatokkal és bővebb felvilágosításokkal szolgál a

Keletmagyarországi főügynökség:

PROPPER N. JÁNOS

a nagyváradi keresk. felső tanintézet igazgatója főügynök.

38 6—12

FELTŰNŐ!

HÁZIASSZONYOK

sok pénzt takaríthatnak meg a párisi petroleum-izzófény-hüvelyek használata által.

Párisi petroleum-izzófény-hüvelyek.

Minden hüvely 15 kr.

Szabadalmazva minden iparállamban. — Minden darab több hétre fehér világitást ad.

Legnagyobb világító-erő legkisebb petroleum-fogyasztásnál.

Nincs korom! Nincs szag! A legrosszabb petroleum is meglepő fehér világozással ég.

A hüvely úgy a mint van, bele lesz dobva a petroleum-tartóba és 24 óra után már meglepően fehér fényt kapunk. Ha a petroleum kiégett, több héten át utántölthető a nélkül, hogy ki kellene venni. Az első esetben figyelni kell, hogy a lámpa tiszta legyen és a bél le legyen vágva.

Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan expediáltatnak. — Magyarországon egyedüli elárusítója: **BRAND A.** Budapest, Kalap-utca 15. szám.

Minden városban kerestetnek viszont elárusítók.

(68) 18—20